

علوبان ترکیه؛ از گذشته تاکنون

ترجمه: مرتضی شکری

خبرگزاری فارس

FARS NEWS AGENCY

معاونت پژوهش و آموزش

اداره کل پژوهش

سرشناسه : شکری گلدره، مرتضی، ۱۳۶۴ -
 عنوان و نام پدیدآور : علویان ترکیه، از گذشته تا کنون / مرتضی شکری؛
 مشخصات نشر : تهران: خبرگزاری فارس، ۱۳۹۵ -
 مشخصات ظاهری : ۸۴ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۲۰-۱۵-۰۰
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 موضوع : سادات (خاندان)
 موضوع : علویان -- ترکیه -- تاریخ
 موضوع : شیعیان -- ترکیه -- تاریخ
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ ع۸ ش/۴۳۸/۳ DR
 رده بندی دیویی : ۹۵۶/۱
 شماره کتابشناسی ملی : ۴۲۰۹۴۲۴

خبرگزاری فارس
FARS NEWS AGENCY

معاونت آموزش و پژوهش
 اداره کل پژوهش

علویان ترکیه؛ از گذشته تا کنون

نویسنده: مرتضی شکری | ویراستار: مرتضی میرزائیاد

صفحه آرا: علی رضا الهدادی | طراحی جلد: مهدی جانی پور تروجی | جیت گرافیک و چاپ: مدیران
 چاپ اول: تابستان ۱۳۹۷ | شمارگان: ۵۰۰ جلد | قیمت: ۷۵۰۰۰ ریال
 تهران، خیابان انقلاب اسلامی، چهار راه کالج، کوچه شهید سعیدی، بن بست شبنم
 معاونت آموزش و پژوهش خبرگزاری فارس، واحد انتشارات

تلفن: ۸۸۹۱۱۶۶۹ - ۰۲۱

www.farsnews.ir :: publications@farsnews.ir

حق چاپ برای ناشر محفوظ و هرگونه استفاده از مطالب کتاب منوط به کسب اجازه رسمی از ناشر است.

فهرست مطالب

۷	مقدمه
	فصل اول
۱۱	آشنایی با علویان ترک
	فصل دوم:
۲۵	عقاید و آیین‌های علویان
	فصل سوم:
۳۹	علویان در دوران جمهوری ترکیه تا به امروز
	فصل چهارم:
۶۵	علویان ترکیه و کشورهای همسایه

امروزه هویت‌های قومی-مذهبی نقش مهمی در ساختار و نظام سیاسی کشورها دارند به گونه‌ای که کشورها نمی‌توانند حقوق این اقلیتها را نادیده بگیرند. کشور ترکیه با جمعیتی بیش از هفتاد میلیون و مساحت هشتصد هزار کیلومتر مربع در حال حاضر یکی از کشورهایی به شمار می‌آید که دارای اقلیتهای قومی و دینی متنوع است اختلاف منافع، عقائد و خواسته‌های میان این اقوام و مذاهب و بحرانهای ناشی از آن همواره چالشی بزرگ بر سر راه دولتمردان و نخبگان این کشور در مسیر توسعه و ایجاد ثبات سیاسی و اجتماعی بوده است. به گونه‌ای که امروزه نیز یکی از موانع عضویت این کشور در اتحادیه اروپا، رعایت حقوق اقلیتهای قومی-مذهبی توسط حکومت بوده است. علویان ترکیه یکی از اقلیتهای دینی در ترکیه می‌باشد که برای سالیان طولانی در حاشیه قرار داشته‌اند. علویان ترکیه ریشه در تاریخ این کشور دارند، اما همواره در طول سده‌ها و دهه‌های گذشته با رویکردهای گوناگونی چون غبرخودی بدان‌ها نگریسته شده است. فروپاشی عثمانی و تشکیل

جمهوری ترکیه، آغاز امیدواری به امکان حضور و فعالیت‌های اجتماعی علویان در ترکیه محسوب می‌گردد. به دلیل نقش بارز جامعه علویان در پیروزی آتاتورک طی جنگ‌های استقلال طلبانه، بنیان نظام جمهوریت و موسسین حزب جمهوریخواه خلق (کمال آتاتورک و عصمت اینونو) سعی به اعطای امتیازهای اجتماعی به ویژه در زمینه‌های سیاسی اقتصادی، فرهنگی و بهره‌مندی از مشاهیر علوی نمودند. اما به دلیل ستم‌های عثمانی و محرومیت‌های چند صد ساله، شخصیت‌های نخبه و متعصب، تحصیلکرده در جامعه علوی، بسیار نادر بودند و نتوانستند به طور مناسب در سطح حکومت قرار گیرند.

در دوره ناسیونالیسم حزب عدالت و توسعه، بسیاری از علویان در سطوح عالی امور لشکر و کشوری ترکیه به عنوان شخصیت‌های مطرح در جامعه حضور و فعالیت کردند. البته در مقایسه با هموطنان سنی مذهب-شان، از نظر تعداد و نیز میزان نفوذ و قدرت، در بسیاری از امور جاری کشور در سطح اقلیت هستند. اکثریت علویان طرفدار احزاب چپ‌گرا - سوسیال دموکرات - هستند. هم چنین تعداد محدودی از علویان بر اثر تعصب‌های قومی جذب احزاب و گروه‌های چپ‌گرا، ناسیونالیست ترک، گردیده‌اند. لازم به ذکر است، به ویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، گروه‌های علوی طرفدار ج.ا.ایران و مقید به اصول و ارزش‌های اسلامی، افزایش یافته است.

اما به هر حال، هویت قومی - مذهبی علویان ترکیه برای بسیاری از اندیشمندان ناشناخته مانده است. گروهی آن‌ها را شیعه می‌دانند و گروه دیگری معتقدند که آن‌ها هیچ نسبتی با تشیع رسمی ندارند و بیشتر به نوعی عرفان و صوفی‌گری شبیه هستند. از این رو، پژوهش حاضر برای پاسخ به این پرسش که علویان ترکیه دارای چه بنیان‌های عقیدتی، فکری و فرهنگی هستند و جایگاه آنها در تحولات گذشته، حال و آینده ترکیه چگونه است، نگارش درآمده است.

برای پاسخ مناسب به پرسش اصلی، ساختار پژوهش به چهار بخش تقسیم شده است که هر کدام را این بخش‌ها به جنبه‌هایی از پرسش اصلی پاسخ خواهد داد. در بخش اول، معرفی اجمالی علویان پرداخته-ایم در این بخش به هویت نامنسجم علویان و خاستگاه تاریخی آنان اشاره شده است. به منظور شناخت هر چه بیشتر علویان و جلوگیری از یکی دانستن آنها با شیعیان دوازده امامی، در بخش دوم این پژوهش مبانی اعتقادی، آیین‌ها و مراسم های علویان مورد بررسی قرار داده‌ایم. بخش سوم این پژوهش به ورود علویان به فضای سیاسی ترکیه و به امروز اختصاص دارد و نهایتاً در بخش چهارم به روابط علویان ترکیه با دیگر گروه‌های مشابه در کشورهای همسایه از جمله ایران و سوریه پرداخته ایم.